

Делегати III Всеукраїнського військового з'їзду на Софійській площі в Києві, листопад 1917 р.

Володимир Винниченко зачитує Перший Універсал Української Центральної Ради, 1917 р.

Михайло Грушевський, Голова Української Центральної Ради у 1917–1918 рр.

Симон Петлюра, Головний Отаман Української Народної Республіки.

Пробудження України 1917–1921

Українська поштова листівка 1917 р.

У 1917 р. з початком Лютневої революції в Україні піднялася потужна хвиля визвольного руху. Із проголошенням Української Народної Республіки нація стала на шлях створення незалежної демократичної держави.

У той же час у листопаді 1917 р. владу в Росії захопили більшовики на чолі з В. Леніном під гаслами «диктатури пролетаріату» і «червоного терору». А за місяць В. Ленін та Л. Троцький оголосили Україні війну.

Сотня Січових Стрільців. Київ, 1918 р.

Упродовж 1917–1921 рр. українці довели реальність і спроможність національного державотворення. Постає Українська Народна Республіка, згодом — Українська Держава гетьмана П. Скоропадського, Західноукраїнська Народна Республіка.

Павло Скоропадський, Гетьман Української Держави, 1918 р.

Карта етнографічних українських земель із позначенням кордонів Української Держави Павла Скоропадського, 1918 р.

Павло Скоропадський, Гетьман Української Держави, 1918 р.

У 1917–1920 рр. більшовицька Росія тричі окупувала Україну. За наказом В. Леніна було кинуте більше мільйона вояків Червоної армії та загони ЧК із Росії, які терором придушували боротьбу військ Української Народної Республіки, українських селянсько-повстанських та партизанських загонів.

До середини 1920-х рр. спротив комуністичному режиму чинили десятки і сотні українських селянсько-повстанських та партизанських загонів, що станом на 1921 р. налічували понад 100 тисяч бійців. Їхній опір був зламаний голодом 1921–1923 рр.

У 1919 р. в захопленій Україні більшовики розпочали втілення комуністичної ідеології. Цю політику пізніше назвали «воєнний комунізм». Вона передбачала націоналізацію промислового виробництва, згортання товарно-грошових відносин, заміну їх державним регулюванням, продовольчу диктатуру, трудову мобілізацію. Своїх цілей більшовики переважно досягали методами терору.

Саме політика «воєнного комунізму» — повного диктату комуністичного режиму над особою — стала разом із посухою головною причиною голоду 1921–1923 рр., який уразив Україну та південну Росію. Під час голодомору 1921–1923 рр. більшовики для придушення опору вперше випробували в Україні терор голодом, позбавивши населення засобів до виживання.

Наприкінці 1920-го — на початку 1921-го рр. територія УНР була окупована військами Червоної армії. 5 більшовицьких армій налічували 1 млн. 200 тис. осіб. Національний склад цих військ був такий: 85% — великороси, 9% — українці, 6% — поляки, білоруси, євреї, німці та інші.

На початку 1920-х рр. більшовицька влада опинилася перед загрозою цілковитого паралічу заснованої на насильницьких методах управління і відвертого грабунку економіки та широкомасштабної війни з селянством. За цих умов Ленін і більшовики змушені були відмовитися від курсу на негайну побудову комунізму і перейти до «нової економічної політики» (НЕПу). Однак перехід до НЕПу із товарно-грошовими відносинами розглядався ними лише як тактичний відступ від побудови комунізму.

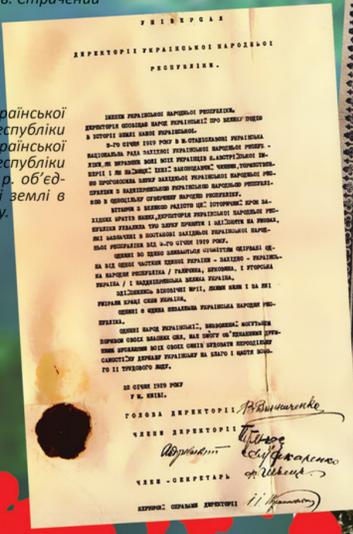
Про це навесні 1922 р. В. Ленін у листах однопартійцям писав так:

«Величезна помилка думати, що НЕП покладе кінець терору. Ми ще повернемося до терору. До терору економічного».

Отаман Семен Заболотний, який очолював повстанські загони, що діяли на Вінничині та Одещині до 1922 р. Оточений чекістами, змушений був здатись через погрози розстріляти заручників. Страчений у 1922 р.

Четвертий універсал Центральної Ради від 22 січня 1918 р., яким була проголошена незалежність Української Народної Республіки.

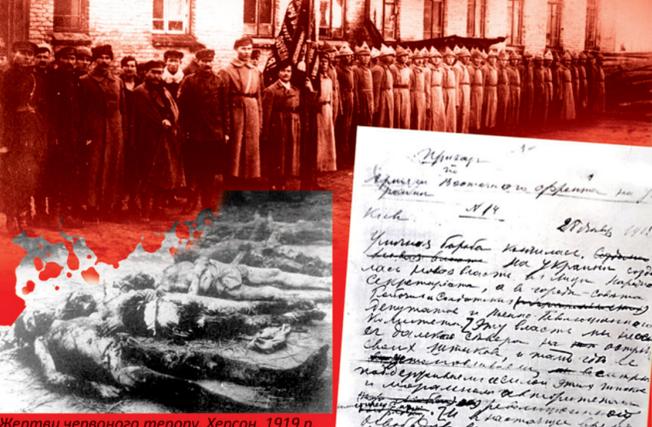
Полковник армії УНР Федір Артеменко, повстанський отаман «Орлик», очолював повстанців на Київщині, 22 січня 1922 р. поранений захоплений чекістами і через місяць, 26 лютого, страчений.

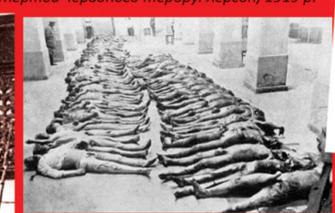
Л. Троцький про завдання більшовиків в Україні, березень 1920 р.

«Що ж стосується сільською куркуля в Україні, то він для нас набагато небезпечніший, ніж російський куркуль...»

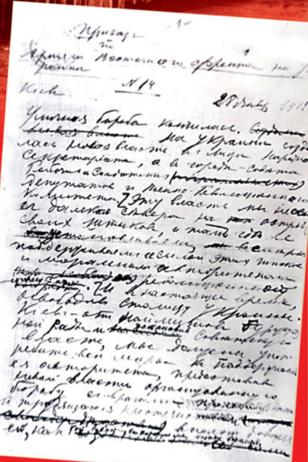
Військова частина 1-ї Кінної армії по боротьбі з «бандитизмом» в Катеринославській губернії, 1920 р.

Київня зустрічають С. Петлюру, 1920 р.

Жертви червоного терору. Херсон, 1919 р.

Наказ № 14 командуючого більшовицькими загонами Михайла Муравйова, 28 січня 1918 р. У наказі про захоплення влади у Києві наголошується: «Цю владу ми несемо з далекої півночі на вістрях своїх багнетів і там, де її встановлюємо, всіляко підтримуємо силою цих багнетів і моральним авторитетом революційної соціалістичної армії».

Бійці китайського інтернаціонального батальйону Червоної армії, 1918 р.

Учасники з'їзду Вільного козацтва у м. Чигирин, 16–17 жовтня 1917 р.